

Napsugár

GYERMEKIRODALMI LAP XLIV. ÉVFOLYAM 513. SZÁM 2000. SZEPTEMBER

MÉHES GYÖRGY

MÉHES GYÖRGY is volt kisdíák, tudja, hogy a nagyvakáció után nehéz az iskolatáska.
De van néhány jó ötlete a tanévkezdésre. Olvassátok csak...

A GALAMB, A GOMBFOCI MEG A TRÜKKÖK

Én tulajdonképpen nem is akartam orrba vágni Gyulukát. De nagyon hencegett, hogy ő lesz az osztályban a legjobb tanuló. Ezért aztán egy kicsit orrba simogattam. Bömbölt.

– Megállj, megyek és megmondalak apukádnak! – sírta.

Nekiadtam az egyik postagalambomat, hogy fogja be a száját. Tudtam, a galamb viszszafelel, mert nem hagyja a páráját.

Gyuluka hazavitte a galambot, aztán mindketten visszatértek. A galamb repült, Gyuluka ugrált.

– Azért is én leszek a legjobb tanuló. Tudd meg! – mondta. – Nekem mindenféle trükköm van arra, hogy az ember jól feleljen.

– Halljuk!

– Mit adsz érte?

– Két pofont, ha rögtön nem mondd el!

– Jó – felelte –, az egyiket elárulom.

Azzal magyarázni kezdte, hogy a könyveket este be kell tenni a párna alá, s reggelre bemegy az ember fejébe a lecke.

– Ez biztos? – hitetlenkedtem.

Azt mondta, olyan biztos, ahogy őt látom. Ettől nagyon megnyugodtam, s egész délután rúgtuk a labdát. Este meg be a könyvet a párna alá!

Másnap négyesre feleltem.

Gyuluka szünetben azt mondta, ő nem érti, hogy történhetett. Aztán a homlokára csapott.

– Persze, elfelejtettél valamit! Anélkül nem érvényes.

– Mi?

– A trükk. Elárulom, ha nekem adod a gombfocidból a középcsatárt.

Nekiadtam.

– Hát ide figyelj! Csak a járda szegélyén szabad iskolába menni, s mindig

jobb lábbal lépj a páratlan kockakövekre!

Másnap úgy szökdöstem a járdaszegélyen, mint egy szöcske. Nem is kaptam négyest. Csak az utolsó órán!

Erre azt mondta Gyuluka:

– Igen, mert addigra elmúlt a trükk hatása. De arra is van trükk, hogy ne múljon el a trükk.

Ekkorra már egészen belebolondultam a trükkökbe. Nekiadtam a második legjobb gombfocistámat is.

– Köpj a hátad mögé – mondta Gyuluka –, s mormold el háromszor, hogy “Kuruzsi, pimpó, bakmacska”, akkor nem kérdez a tanító néni.

Másnap betartottam az összes trükköt: könyv a párna alatt, szökdösés a kockakövön, kiköptem, mondtam a pimpót. Nem is történt volna semmi baj, ha a tanító néninek eszébe nem jut, hogy kihívjon számtanból. De kihívott! Négyes!

Szünetben kerestem Gyulukát. Az iskola háta mögött találtam meg. Gombfocizott. Éppen a tőlem elcsalt csodacsatárral lőtt egy gólt. Megfogtam, de úgy, hogy üvölni kezdett.

A gyerekek odagyűltek, s persze jött a tanító néni is.

Mindent el kellett mondanom a galambról, a gombfociról meg a trükkökről.

– No, Lackó, sose gondoltam volna, hogy egy negyedikes hihet ilyen butaságokban!

Másnap az egyik osztálytársam félrehívott:

– Te Lackó! Tudok egy jó trükköt. Attól mindig jól fogsz felelni.

– Mit kérsz érte? – néztem rá gyanakodva.

– Semmit. Ingyen elárulom. Tanuld meg a leckét! Ha akarsz, segítek neked.

Nahát! Tanulni trükkök nélkül?! Hogy ez nekem sose jutott eszembe!

Időszámításunk előtt 2000-ben Egyiptomban nádból készült papirusz-tekercsről tanulták a leckét.

A széki gyermekek a kommunista rendszer kötelező egyenruhája helyett gyönyörű népviseletükben jártak iskolába.

MINEK AZ AZ ISKOLA?

Apám szeptemberben iskolába adott.

Mi a falu déli végén laktunk, az iskola meg a falu közepén volt, körülbelül egy kilométernyi távolságra.

Az iskola tetszett nekem.

Félig földbe süppedt ház, földes szoba; ablakai kicsinyek, fala alacsony. Mindössze három-három hosszú pad volt benne: az északi oldalon a leányok ültek, a délin a fiúk. Középen az ablaktól az ajtóig jó nagy tér, amelyen a tanító úr sétálgatott.

Mert az iskolának nem volt fája, ősi szokás szerint télen a tanulók maguk fűtöttek.

Minden gyerek vitt a hónap alatt egy darab fát, s átadta a vigyázónak. Az meg ledobta a kályha mellé. Ilyen módon annyi fa gyűlt össze, hogy a tanítóné konyhájára is elég volt.

Tollszedésre a tanító kötelezte az iskolát. Ő még lúdtollal írt, s a gyermekek nagy része is. Hát tavaszonként szedték és hordták a gyermekek a lúdtollat. A tanító megmetszette nekik ügyesen. Írásóra alatt aztán olyan sercegés volt az iskolában, mintha pecsenyét sütnének.

A tintát se vettük a boltban. A tanító megtanított bennünket, hogy lehet a bodzából tintát főzni. A tintafőzés persze nem történt észrevétlenül. Ha Pista vagy Miska tintás volt homloktól könyékig, biztos, hogy otthon tintát főzött.

Ha visszagondolok erre az iskolára, a falu szegénységének a képét látom benne. Voltak olyan gyermekek, akik télen is mezítláb jártak. A lábuk vörös volt, és futva jöttek havas időben, de azért ami jég volt útközben, végigcsúsztak rajta.

Könyvet se tudott mind beszerezni. Ábécés-könyv, Biblia – ez volt a könyvünk. A többit írtuk.

Az iskola fegyelmezett volt, s elég tiszta. Nem volt ott semmi lárma. Még az utcán is rendben kellett hazamennünk.

GÁRDONYI GÉZA

Beiratkozás hajdan. A vesszőköteget mint mestersége jelvényét mindig a kezében tartotta a tanító.

A tanyai gyerekek kilométereket gyalogoltak sárban, hóban, mégis mentek iskolába.

Iskola 1400-ban. A hanyag tanuló fejére számárfejet húztak.

Ebéd a Kolozsvári Unitárius Kollégiumban 1900 körül.

A Debreceni Református Kollégium boltíves termeiben tanult Csokonai, Móricz, Arany.

Ilyen volt kétszáz évvel ezelőtt a debreceni nagydiákok "egyenruhája".

Híres gimnáziumainkat a komoly munka és a szigorú fegyelem jellemezte évszázadokon keresztül. A bentlakó diák szeptemberben úgy ölelte meg édesanyját, hogy karácsonyig nem látta többet.

Az afrikai gyermekeknek kopott padban, közös könyvből is élmény a tanulás.

És a másik véglet. Japánban már a kisdíákok is számítógéppel tanulnak.

HOGY NE LEGYEN OSTOBA!

EMLÉK

Tolltartómban, ceruzák közt cserebogár is lakott. Úgy történt, hogy május estén zörgették az ablakot, pedig nyitva volt az ablak... épp ez volt a különös. Odanézek, hát egy bogár éppen hozzám költözött:

illendően bekopogott, s kopott hegyű ceruzák, radírgumik rekeszében húzta-vonta meg magát.

Persze lehet, álom volt csak, teleholdas éjszakán, amikor egy léghajónyi bagoly ült a körtefán.

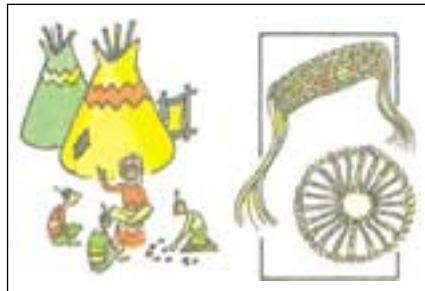
Régi, kopott tolltartómban van egy titkos kis rekesz, mely időnként ezeréves emlékeket kiereszt.

Félálomban tisztán hallom, hideg, őszi hajnalon a mi régi csergőóránk halk lépteit hallgatom.

Képirás vagy hieroglifák – az egyiptomiak ötezer éves írása.

Az indiánok zsinórra kagylót fűztek vagy csomót kötöttek – így írtak. A csomóírás neve kipu.

Arab írás

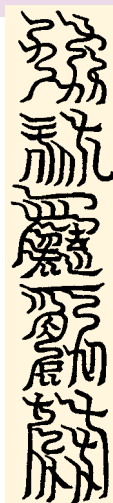

A középkorban csak a papok tudtak írni. Kézzel írott könyveiket hatalmas, képes nagybetűk, iniciálék díszítették.

Lúdtollal írtak, bal hüvelykujjuk körmére ragasztott gyertyával világították meg a pergamenlapot. Melyik közmondás örökíti meg ezt a szokást?

Kínai ecsetírás.

Nem tábla, hanem könyvlap. A tibeti nyelv titkát Kőrösi Csoma Sándor fejtette meg.

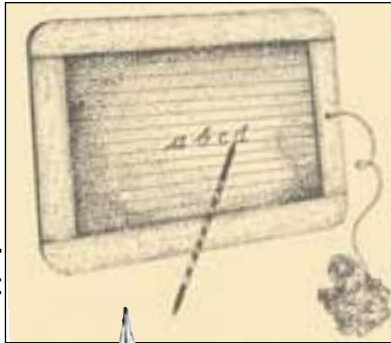
Tágas fehér mezőn sok fekete utat vernek.

*Fehér mezőn kacskaringós
barázdákat szántok,
s ha nem kellek, egy házacska
sötétjébe zártok.*

A japán
gyerekeknek
meg sem
kottyan füg-
gőleges
oszlopokba
pingálni
kacska-
ringós
jeleiket.

Hettita
képjelírás

Dédszüleitek-
nek palatábla volt
a füzetük.
Palavesszővel
írtak rá, spongyá-
val törölték.

*Fekete pohárból
iszik egy holt madár,
fekete a nyoma,
ha fehér mezőn jár...*

Hatezer évvel ezelőtt a sumérok agyag-
táblára vésték ék alakú írásjeleiket.

A magyar
rovásírás a
legősibb írá-
sok egyike.
A székelyek
őrizték meg
legtovább.

Ebbe a tintatartóba
mártogatta tollát
Kölcsey Ferenc a
Himnusz írása közben.

*b. Ex. Cs. Csánád, Exeglid,
O. Ö. Övár. Crosháxa, Obánya.
J. S. Sz. Sziklós, Szeged, Sopron
L. L. Lóva, Losonox, Lipcse.
C. O. R. Erkel és a többiek (jelenleg mint a his. c. o. máj. ar. his.
dud. alakúak, leggyakrabban 2. minták). J. L. M. mint a két belső*

Régen fontos tan-
tárgy volt a
szépírás. Ma
sajnos nem
tanítják, de ti
azért igyekezzetek
szépen, rende-
zetten írni.
Mutasd meg a
füzetedet, s meg-
mondom, ki vagy!

II. József német-római császárt, az osztrák birodalom urát, Magyarország királyát illették ezzel a furcsa címmel.

Miért ne viselhetne kalapot egy király? Hiszen viselhet, csak előbb tegye fejére a koronát. Csakhogy éppen ezt nem akarta, mert a koronázással együtt elismerte volna a magyar alkotmányt. Márpedig Mária Terézia fia erről hallani sem akart. Maradjon a kalap, majd ő alkotmány nélkül kormányoz, sőt az alkotmány megszentelt rendelkezései ellenére intézi majd a Habsburg Birodalom dolgait. Neki nem fognak parancsolni az országgyűlésen szónokló magyarok. Nincs szüksége tanácsadókra.

II. József ugyanis meg volt győződve arról, hogy nincs nála okosabb ember. Valóban művelt volt, eszes, de a legokosabbnak is javára válhat mások tapasztalata, sokat próbált emberek tanácsa.

II. József nemcsak mindent tudott, de mindent jobban tudott. Legalábbis így képzelte. A Habsburg Birodalomban csak egy úr parancsol – ő. Meg volt győződve arról, egyedül ő tudja, miként kell boldogítani a birodalom népeit.

A Mária Teréziától örökölt nagy tapasztalatú, róka ravaszságú főkancellárral, Kaunitz herceggel uralkodása utolsó éveiben már szóba sem állt.

Öccse, Lipót főherceg mondta róla, hogy József császárt mindenki tisztelte, de senki sem szerette.

Tagadhatatlan, hogy sok helyes intézkedést hozott, a végrehajtással azonban baj volt. Kévé volt a megfelelően képzett,

a császárhoz hűséges tisztviselő. Akadtak ugyan lelkes hívei, de nem lehetett egy-kettőre beletanulni a kormányzásba, egy soknemzetiségű ország egymással civakodó urai, pol-

MÉHES GYÖRGY A KALAPOS KIRÁLY

gárai, jobbágysai közt rendet teremteni.

Maga József császár nem volt gyakorlott politikus, és gyakran nem tudta kiszámítani, mi lesz a következménye ren-

deleteinek. Végül is ebbe bukkott bele. Pedig alaposan ismerte az országot. Tanulmányozta az ipart, földművelést, kereskedelmet. Bejárta a birodalom tartományait. Eljutott Erdélybe is.

Fönnmaradt erről egy kedves história. Székelyföldi kísé-
rője a nagy Dimény volt. Nagynak azért nevezték, mert vitéz ember colt, s habár magas rangot sohasem viselt – tán szolgabíróságig vitte –, parancsolni úgy tudott, hogy mindenki engedelmeskedett neki.

Székelyudvarhelyről kocsi-
kázott Csíkszeredába a felséges úrral. A tetőn megálltak pihentetni a lovakat. A trónörökös elbeszélgetett Diménnyel. Nagyon jól megértették egymást. A trónörökös latinul beszélt, Dimény románul. Miután megtudta, hogy a hegyet Tolvajoknak hívják, a trónörökös megkérdezte kísé-
rőjétől:

– Sunt latrones in silvis, domine Dimény?

Vagyis vannak-e martalócok, latrok, tolvajok az erdőkben.

Dimény így felelt:

– Sunt destule, domine rex.

Magyar nemesek, székelyek, szászok, románok között járt József, de csak nem ismerte ki magát. Egyszer a román jobbágyok küldötte, Horea kihallgatáson jelentkezett nála. A román parasztszázados vidám ember volt. Eredeti neve nem is Horea volt, hanem Vasile Nicolae Ursu. Csak azért nevezték Horeának, mert nagyon szeretett hórát táncolni.

A császár-király, mert akkor már ő volt a trón egyedüli ura, szívélyesen fogadta a népve-

zért, és biztosította őt jóindulatról. De ezt másként értelmezte a császár és másként Horea.

Hazatérve Bécsből vezértársaival, Cloșcăval és Crișánnal felbízta a román jobbágyokat: a császár azt üzeni, harcolják ki a szabadságukat. Hogy pontosan mit mondott a császár, ezt ma már nem lehet kideríteni, de hogy nem uszította lázadásra a jobbágyokat, ez majdnem bizonyos.

Valószínű, hogy a szebeni osztrák katonai parancsnokság néhány tisztje biztatta a román jobbágyokat, hogy meg kell szorítani a magyarokat, akik azt képzelik, hogy ők az urak Erdélyben. "Mi majd leszállítjuk őket a magas lóról" – gondolták az osztrák tisztek. Erre használták fel a jogaikat követelő román jobbágyokat.

Iszonyú vérfürdő következett. A magyar nemesek kúriáit, a magyar jobbágyok falvait felégették, ezreket mészároltak le. Mikor aztán az egyre inkább elvaduló jobbágyssereg rátámadt egy osztrák katonai raktárra, hogy fegyvereket szerezzen, a

Magyar főúri viselet a XVIII. században

Habsburg császári parancsnokság, mely addig csak tétlenkedett, mozgósította csapatait, és fegyverbe szólította a magyar nemességet is. Rövidesen szétverték a felkelőket. Volt, akit felakasztottak, volt, akit karóba húztak. Horeát és vezértársait Gyulafehérváron megkínozták, és kerékbe törték.

Rendelei zömével így járt a császár. Sorozatosan érték a kudarcok. Pedig számos okos intézkedést hozott.

Megszüntette a cenzúrát.

Törvénybe iktatta a vallásszabadságot. Azon túl a protestánsok is építhettek templomokat, elfoglalhattak hivatalos állásokat, iskolákat alapíthattak. Addig szigorú büntetés járt annak a protestánsnak, aki nem katolikus iskolába járatta gyermekét. Abban viszont tévedett, hogy korlátozta a szerzetes rendek szabadságát. Rendelkezést adott ki, hogy az iskolákban és hivatalokban a birodalom egyetlen hivatalos nyelve a német legyen. Így akarta megvalósítani a birodalom népeinek egységét. Ezt viszont a Habsburg jogar alatt élő népek nem fogadták el.

Halálos ágyán a vallási türelem és a jobbágyfelszabadítás kivételével minden rendeletét visszavonta. A magyar különállás jelképét, a magyar Szentkoronát, amit addig a bécsi kincstárban őriztek, visszaküldte Magyarországra.

Különös fintora a sorsnak, hogy a Habsburg császár halálos ágya mellett Hadik András magyar generális virrasztott, és mondott vigasztaló szavakat.

Az osztrák katonák elfogják a lázadó jobbágyvezéreket.

SZABÓ ZELMIRA

REPÜLNI KÖNNYŰ

Repülni könnyű,
ha lehunyod a szemed,
és mormogod visszaolvasva
a neved:

Majd számolsz:

öt pipe,
négy pihe,
három puha kiscsibe,
két pille,
egy hinta,
az én szárnyam szempilla.

Repülni könnyű,
ha szeretsz
egy kicsi madarat
– egy ökörszemet –,
és nem fészölöd magad,
mert beköltöztetted
a hajad boglyába,
nem ugrálsz hiába,
mert lakik ott valaki,
füledbe csicsergi,
hogyan könnyű repülni,
csak csukd be a szemed,
– ne kukucskálj! –
és visszafele számlálj:

öt madár,
négy madár,
három – már
csak két madár,
egy madár
egymagában
egyedül
hozzád jár
szállni-tanítani –

Hiszen te nevetsz!
De repülni könnyű,
ha szeretsz.

KOVÁCS ANDRÁS FERENC

AUGUSZTUSI SÓHAJTÁS

Rövidülnek napok, órák,
csak az ég mély tüze kékebb,
s a kezedben ki-kigyúl tán
a pipacsláng, ha letépted.

Fogy a nyár – szép lobogással
fut a fény, megtör az árnyon...
Jön az éj, leng a tücsökhang –
hova tűntél, kicsi lányom?

A KÉT ÁRNYÉK

A Mindig Napos Utcában – csak úgy, mint mindig – bimbózott a fény. Sőt rügyezett, szárba szökken, feslett, virágzott. A Nap végighasalt a kövezeten, és sütött, mint a bolond. De az is lehet, hogy nem sütött, hanem énekelt. A körülötte tekergő utcákban néhanapján vérszomjas viharok vicsorogtak, zavaros záporok zokogtak, szipogó szelek sziszegtek, utálatos uragánok uralkodtak, harapós hókutyák hörgötek. A Mindig Napos Utca azonban rájuk se hederített. Nem is csoda, hiszen az Utca hátán a viharok vicsorgása barátságos vigyorrá szelídült, a záporok könnyei felszáradtak, a szelek sziszegése mézízű csenddé sűrűsödött, az uragánok kobakjáról lehullott a korona, a hókutyák pedig egyszerűen elolvadtak. Ilyen Utca volt ez a Mindig Napos.

Egyik délután két árnyék bukkant fel a Mindig Napos Utca felső végén. Egy kis árnyék meg egy nagy.

Már az Utca közepe felé járhattak, amikor a Kisárnyék megszólalt:

– Észrevetted?

– Mit?

– Itt minden árnyék tartozik valahova.

– Hogy? Ja, igen, hát persze, hogy észrevettem – hadarta Nagyárnyék. Pedig látszott rajta, hogy nem vett észre semmit. De ő már csak ilyen volt. Nehezen ismerte el, hogy nem ő vett észre valamit először.

– Az autóárnyék az autóhoz van kötve, a kapuárnyék a kapuhoz, a virágárnyék a virághoz, a szellőárnyék a szellőhöz – sorolta ormányát lóbálva Kisárnyék. – Csak mi nem vagyunk semmihez se kötve. Itt vagy, ugye, te, az emberárnyék, aztán meg itt vagyok én, az elefántárnyék. Eddig érted?

– Ühüm.

– De hol van az ember meg az elefánt?

Nagyárnyék az orra tövét vakargatta:

– Fogalmam sincs.

Kisárnyék odaügetett egy járdaszélen szundikáló lámpaoszlopárnyékhoz, és ormányaival szelíden megbökte:

– Bocsánat, ön régóta van ehhez a lámpa-

oszlophoz kötve?

– Micsoda ostoba kérdés – méltatlankodott a lámpaoszlopárnyék. Amióta csak az eszemet tudom, ehhez a lámpaoszlophoz vagyok kötve. Egy igazi árnyék mindig valamihez van kötve. Olyan árnyék, aki nincs semmihez se kötve, nincs is.

Nagyárnyék szeméből – plitty, plötyty – árnyékkönnyek potyogtak.

– Hallottad ezt? – dünnyögte. – Ezek szerint mi nem is vagyunk igazi árnyékok.

Kisárnyék nem szólt semmit. Csak a fejét ingatta. Mint aki erősen töri. Törte is.

– Bruhuhuhuhuhuhu! – bögte el magát Nagyárnyék.

– Figyelj csak, barátom – szólalt meg hirtelen Kisárnyék. – Mondok én neked valamit. Te meg én, mi ketten, itt vagyunk, vagy nem vagyunk itt?

– De butákat kérdezel! Hát persze, hogy itt vagyunk.

– Nahát akkor: igaziak vagyunk-e, vagy sem?

– Persze, hogy igaziak. De nem vagyunk semmihez se kötve. A lámpaoszlopárnyék meg azt mondta...

– Azt mondta, azt mondta – legyintett türelmetlenül Kisárnyék. – Hát éppen ez benne a csodaszép. Mi úgy is igaziak vagyunk, hogy nem vagyunk odakötve semmihez. Érted?

– Ööö... – Nagyárnyék feje szinte szikrált hányt az erős gondolkodástól. – Lehet, hogy mi nem is vagyunk amolyan hétköznapi árnyékok?

– Az bizony meglehet.

– Lehet, hogy... csodaárnyékok vagyunk?

– Ühüm.

– És akkor az is lehet, hogy az a sok csodálény, akiről egyes komoly valakik azt mondják, hogy csak a mesékben vannak, tudod, a hétfejű sárkány meg a manók meg a tündérek meg az egész Csodavilág... mind-mind igazi?

– Az is lehet.

Nevetve ballagtak tovább. Két árnyék. Egy kicsi meg egy nagy. Igaziak.

Nemsokára a Mindig Napos Utca alsó végéhez értek. Innen már látszott az Igazi, Semmihez Sem Kötött Csodavilág. A két árnyék lassan elindult arrafelé.

Itt születtem

Új sorozatunkban együtt utazunk Erdélyben. Zsibóról indulunk. Várjuk a ti meghívásotokat is. Mutassátok be írásban, fényképen, rajzban szülőhelyetek múltját, jelenét. Küldjétek helyi mondát, népszokást, népdalt, viseletet, kézművesmunkát vagy jellegzetes ételreceptet.

Októberben hová látogassunk?

Hallottatok-e már Zsibóról? Sokan közületek biztosan nem. Én is a Napsugár lapjait olvasva ismerkedem a helységnevekkel. Sokat nem tudok hová tenni. A térképen keresgélve megtalállok egy-néhányat.

Zsibó a régi okiratokban 1205-ben Chybur néven szerepel. 1582-ben jelenik meg a Zsibó név, mint középszolnoki mezőváros.

A mai Zsibó központja város kinézetű. Két új tömbháznegyedben működik általános iskola, de magyar tagozat csak az 1-es Általános Iskolában van.

A Wesselényi kastély Erdély egyik legszebb barokk stílusú palotája. Több, mint 30 esztendeig épült. Belseje sajnos már szinte semmit nem őriz a letűnt idők pompájából.

Ifjabb Wesselényi Miklós tizenharmadik gyermeke volt szüleinek; testvérei fiatalon elhaltak. Erdély Széchenyije volt: kitűnő politikus, irodalom-pártoló, jobbagyfelszabadító, árvízi hajós, vadász és lovasgazda. Őt ábrázolja a zilahi Wesselényi emlékmű, melyet Fadrusz János 1902-ben készített.

A Wesselényiek büszkesége volt a messze földön híres zsibói ménes. Apáról fiúra szállt ez az örökség. A kastély melletti lovardát, amely még ma is áll, id. Wesselényi Miklós 1771-ben építtette.

Wesselényi
Miklós

1705-ben történt. Rákóczi Zsibó határában táborozott, mikor Herbeville, labanc generális megtámadta.

A kurucok hőiesen harcoltak, de csatát vesztek. Rákóczinak menekülnie kellett. A fejedelem leereszkedett a hegy átlében levő pincébe. Alagút volt ez, amely a hegy túlsó oldalára nyílt. Kiérve megfordította lóva patkóját, hogy megtévessze az üldözőket.

Hogy időt nyerjen, tarsolyából kiszórta az aranyakat. Az üldözők nem tudták mind összeszedni, ami ott maradt, a sok eső miatt megkövesedett.

Ha kirándulni megyünk, mi is Rákóczi pénzt keresünk a hegyen.

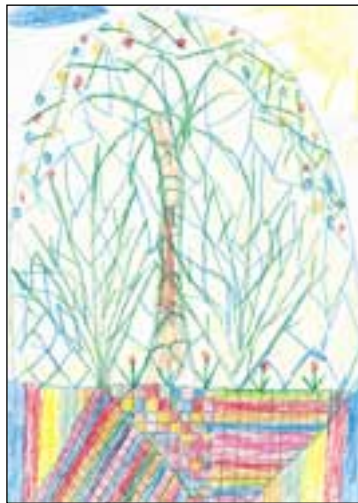
Bíró János rajza,
Csíkszentdomokos

A bank épülete

A Wesselényi kastélyban minden év májusában Vörösmarty Mihály Szavalóversenyt szerveznek, amire iskolánk 110 magyar tagozatos tanulója közül 30-35 lelkesen készül. Az időpont és a helyszín nem véletlenszerű, ugyanis 1845. május 7-én Vörösmarty Mihály, Deák Ferenc, Kemény Zsigmond és Beöthy Ödön Wesselényi Miklós vendége volt.

Az idei szavalóversenyen 22-en vehettünk részt. A közönség tapsal, a szervezők könyvekkel és oklevelekkel értékelték munkánkat.

A református templom a XII. században épült, 1600-ban vette át a református egyház. 1658-ban a tatárok, 1705-ben a labanc rációk égették fel. 1749-ben Wesselényi István báró és felesége barokk stílusban építtette újjá. Ő adományozta a kehely alakú, zsi-bói márványból készült szószéket és az úrasztalának lapját is.

A bejárat mellett mészkőből készült sírkövön egy nő látható karján gyermekkel. A török betörés két áldozata, Sombori Zsuzsa és József nevű fiacskája nyugszanak itt. A toronyba menekültek, s mintsem hogy török kézre kerüljenek, kiugrottak onnan.

A templom az évszázadok során sokat látott, sokat megélt. Bárcsak a kövek is tudnának beszélni...

Becsengettek. A tanító néni mosolyogva lépett be az osztályba, de ez a mosoly más volt, mint a megszokott. Az ilyen mosoly mindig valamilyen meglepetést rejtget.

Elmondta, hogy vendég tanulócsoport érkezik hozzánk. Elkészítettük az útitervet.

A református templom előtt gyülekeztünk. A botanikus kert kapujából a vendégek a gesztenyefák árnyékában a Wesselényiek kastélyát pillanthaták meg. A kastély udvarán található a botanikus kert.

Megcsodáltuk a rózsakompozíciókat, a sokféle színű, illatú virágot, cserjét. A zajos

társaság elnémult, amint beléptünk a paradís üvegházba, az egzotikus növények, mimózák, kaktuszok közé. A japánkert tavirózsái között díszhalak úszkáltak.

Írták és rajzolták: Brad György, Brad Szidónia, Nagy Róbert III. B osztályos tanulók, Soós János, Szűcs Anita, Vékony Bettina, Apai Andor V. B osztályosok; segítettek Nagy Ágnes és Romocea Judith tanítónők.

Barátaim szüleinek nagy része a Készruha-gyárban dolgozik, van, aki munkanélküli, mások a közeli városba ingáznak. Édesanyám egy művirágkészítő vállalkozónál, édesapám pedig a vasútnál dolgozik.

Én milyen szakmát válasszak? Kertészkedjek-e, mint nagyszüleim? Vagy tovább tanuljak valamelyik távoli nagyváros egyetemén? Majd elvállik, mikor eljön az ideje!

Gondolataim messze repülnek, de lábam ismeri az utat.

Havonta
3 díjat
sorsolunk ki

OSVÁT ERZSÉBET BÚZAVIRÁG

Sárga búza közül
a kék virágszálak
nyújtózva,
kíváncsian
ki-kikandikálnak.
Csodálják pacsirták
felcsendülő hangját,
el-elnezik, hogyan
nyüzsögnek a hangyák.

Beküldte Bán Csilla,
Felsőboldogfalva

KOVÁCS ANDRÁS FERENC RINGATÓ

Horgas öreg venyigén
kúszik az esteli hold;
lány levegőbe a szél
fátyolos illatot old.

Száraz eperfa fölé
szállnak a barna nyarak:
ringat a csend pihegő
csillagot és madarat.

Égi madár, aludjál,
fénypihe-párna neszel:
selymes idő, suhanó
csillagot álma leszel...

Beküldte Ercsei Sándor,
Sáromberke

Ha szép versre bukkansz –
amely a tankönyvben nem
szerepel –, küldd el
nekünk. Olvassuk együtt!

Szia! Maszat Művész a nevem. Ez itt az én
birodalmam: festékek, ecsetek, ceruzák, tus,
kréta, papír. Tarts velem. Minden hónapban
beavatlak egy-egy apró titokba. Ha érde-
kesnek találsz, próbáld ki, készíts képet a ta-
nult módszerrel, és küldd el nekem. Havonta
három rajzot díjazunk, a legszebbeket közöljük.

Havonta
3 díjat
sorsolunk ki

Íme az első lecke: zsírkréta kell hozzá és vízfesték. Rajzolj egy képet
zsírkrétával. Jó erősen nyomd meg, úgy, hogy a befestett felület fényes
és síkos legyen. Amit szeretnél fehérén hagyni a képből, kend be fehér
zsírkrétával vagy gyertyával. Ha ezzel kész vagy, megfestheted az egy-
színű vagy színes hátteret: nem kell kerülgetned a rajzokat, hisz a festék
csak az üresen maradt felületeken látszik majd. Ugye, szép lett?

Szólj, szám!

Kincsünk – anyanyelvünk.

Ha anyanyelvemen sírhatok,
Törpévé fogynak óriás bánatok.

Mészely József

Minden kárban
haszon is van.
Kár, hogy elmúlt
a nyár, de jó,
hogy újra talál-
kozunk.

Játsszunk és örködjünk együtt!

A kenguruszó olyan szó,
amelynek erszényében egy
másik szó csücsül.

Pl. hemperget, behabzsol.
Keress te is 5 kenguruszót!

Fejtsd meg
a képes
szólásokat!

Milyen színű? Párosítsd
a főnevet a színnel, s írd meg
az új jelentést.

FEKETE
FEHÉR
KÉK
ZÖLD

ÚT
VÉR
LEVES
NÉP

Alkoss összetett szavakat,
keresd meg mindegyik párját!

Előtag

GYÖNGY
CSEPP
VARÁZS
VIASZ
ORR
JEGY
KÖNNY
MEGGY
UJJ

Utótag

SZER
GYERTYA
TYÚK
KŐ
SZEDŐ
PEREC
SZÜRET
SZARVÚ
CSEPP

– Persze, hogy nem könnyű! – mondjátok erre teljes meggyőződéssel. – Hisz éppen akkor hívnak be leckét írni, amikor a legizgalmasabb játékt!

Elismerem, ez is kellemtelen, de én most azokról az állatcsemetékről akarok mesélni, akiknek első perctől csupa küzdelem az életük.

Ha például tengeri teknősgyeremek lennétek, a tojásból kievickélve egy homokkupac alatt találnátok magatokat. Szegény kis teknősbébi, miután a homokból napvilágra kerül, iszkol a tenger fe-

BITAY ÉVA A GYEREKNEK SEM KÖNNYŰ

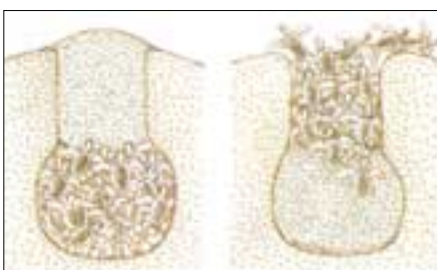

a teknősbébik, hogy jól belakmározhasson belőlük. Ezer kis teknősből 2-3 ha eléri a tengert!

A kelet-Ausztráliában élő tallegallatyúk csibéinek sem könnyű.

lé! Onnan, ahol a világra jött, nem is látszik a víz, mégis tudja, hogy merre kell mennie! A sok-sok apró, alig 100 lejes érme nagyságú teknősbébitől feketélik a homok. "Versenyfutás az életért", mondhatnánk, mivel sok tengeri ragadozómadár csak azt lesi, mikor indulnak el

nyű. Ez a madár találta fel a "keltetőgépet": a kakas korhadó levelekből, homokból, földből valóságos piramist épít, amelynek átmérője 5, magassága 2 méter is lehet. Ebbe ás a kakas járatokat, s a tyúkok ezek végébe rakják le tojásukat, melyeket a korhadás melege költ

ki. A kakas naponta szabályozza a keltetőgép hőmérsékletét: hol rárak még, hol eltávolít valamennyit az építőanyagból. Annál különösebb, hogy az eddig oly gondos apa, fíkarcsnyit sem törődik kikelő csibéivel, melyeknek néha félnapig is eltart, míg kikecmeregnek a "piramisból", s aztán egymaguk vágnak neki a világnak.

– Bezzeg az oroszlánbibi, az aztán biztonságban van! – mondhatná valamelyiketek.

Nagy tévedés! Az oroszlánmama magányosan, a sziklák menedékében hozza világra kölykeit, s míg vadászik, a pici kölykök magukra maradnak. Három kölyök közül egy ha túléli ezt az időszakot. Az viszont igaz, hogy amint a mama visszatér a falkába, a kicsik biztonságban vannak. Amikor ugyanis is a falka vadászni indul, mindig otthon marad egy-két "nagynéni", aki vigyáz a gyermekesregre.

Havonta 3 díjat sorsolunk ki!

KISKÓPÉ

Említs néhány olyan hazai vadon élő állatot, amelynek kicsinyeire különösen sok veszély leselkedik.

NE UTÁLD ÉS NE ÖLD MEG -TANULMÁNYOZD!

Ebben a tanévben képes bogárgyűjteményt küldünk neked ajándékba. Vágd ki, és fűzd össze ezeket a szelvényeket. Akár szépek, akár csúnyák, a bogarak rendkívül érdekes élőlények. Némelyikük az alkalmazkodás valóságos csodája.

A szarvasbogár agancsa tulajdonképpen hatalmasra nőtt rágó. Csak a hím fejét díszíti, és verekedésre szolgál. Miatta a hím nem is tud rágni, csak fanedveket nyalogat. Legnagyobb páncélos bogarunk a tölgyesek lakója. Lárvája 3-5 évig fejlődik, a hím bogár viszont csak néhány hétig él. Rokonai az orrszarvúbogár (fent), az aranyos rózsabogár (lent), a cserebogár, a ganéjtúró bogarak.

TALÁLD KI!

A matektanár dühös az osztályra, mert nagyon buták:
– Ha ez így megy tovább, év végén az osztály 50%-a megbukik.

Peti felkacag.

– Hát te miért kacagsz? – kérdi a tanár.

– Mert nem is vagyunk annyian – válaszol Peti.

**Barabási Tivadar,
Marosvásárhely**

– Zoli, gyere bújócskázzunk
– mondja Juli. – Ha húsz percen belül megtalálasz, megfoghatod a kezem. Ha tíz percen belül, akkor megcsókolhatsz. Ha öt percen belül, akkor elvehetsz feleségül. Rendben? Akkor én most elbújok a hűtőszekrény mögé.

Tökés Edina, Zilah

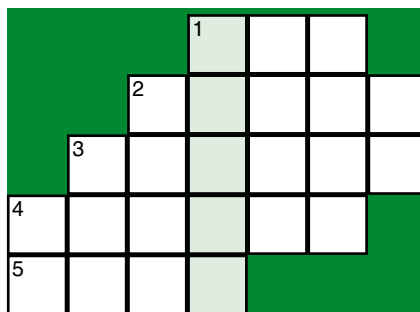

– Miért ette meg a rendőr a lottószelvényt?

– Mert rá volt írva: e heti.

Kocsis Csilla, Szatmárnémeti

① **Szőcs Róbert Szászrégenből** kedvenc tantárgya nevét rejtette a feladatba. Írd be az üres négyzetekbe az írók keresztnévét. 1. Jókai 2. Áprily 3. Fekete 4. Móra 5. Benedek

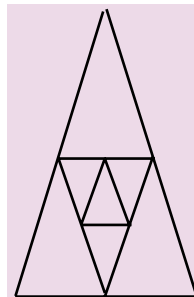

② **Gál Zsuzsanna Lisznyőről** bűvös négyzetet küldött. 1. Játékmédve 2. Vadászkutyafajta 3. Veszélyes ragadozó hal 4. Akta

③ **Kiss Kálmán, Székelyudvarhely:** az üresen hagyott helyre írd egy-egy szót úgy, hogy értelmes összetett szavak alakuljanak. Pl. igazgyöngy – gyöngytyúk.

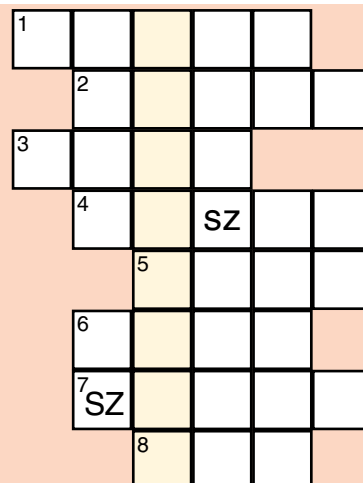
HULLÓ		SZÓRÓ
ÚJ		ZÁRÓ
KARÁCSONY		KANÁL
FA		HÍD

④ Rajzold újra egyetlen vonallal az itt látható rajzot – írja **Pop Róbert Koltóró**.

⑤ **Marosvásárhelyről Szász Csaba** küldött újszerű feladatot: írd be a szólásokból hiányzó szavakat a négyzetekbe. A megfejtés egy regényhős neve.

1. Aki ..., az talál 2. Ki ... kel, aranyat lel 3. ... ma egy veréb, mint holnap egy tűzok 4. Éhes ... makkal álmodik 5. Ajándék lónak ne ... a fogát 6. Az alma nem ... messze a fájától 7. Ahány ház, annyi ... 8. ... mind arany, ami fénylik

⑥ K É P R E J T V É N Y E K

Péter Előd, Gyergyószentmiklós: bútor, melynél tanulsz.

Egyed Noémi, Lővéte: tanítónk hordozza.

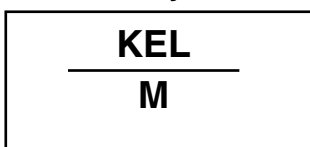
Péter Ildikó, Székelyudvarhely: olvasd össze a kezdőbetűket. A megfejtés egy autómárka.

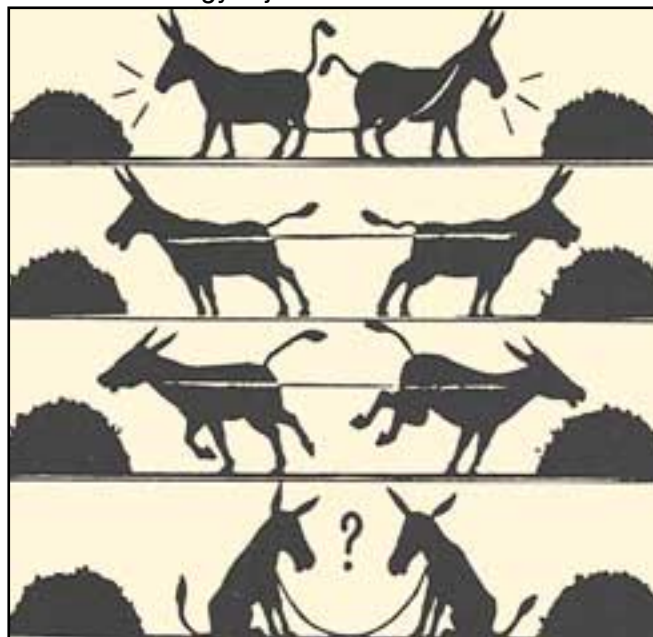
Jakab Engya Enikő, Olthévíz: elektromos energia.

Szász Csaba, Marosvásárhely: férfinév.

⑦ Mit gondolsz, hogyan lakott végül mégis jól a két szamar? Írd vagy rajzold le!

REJTVÉNY- PÁLYÁZAT

Benedek Elek **Évkezdő versének** első két sora idei első rejtvényünkben található, a folytatás pedig így hangzik: ... **Ne szóljon hiába,/ Kis diákok, nagy diákok,/ Gyorsan, iskolában!**

A megfejtéseket a szekesztőség címére várom, lehetőleg október 15-éig,
a Rejtvénykirály

VÍZSZINTES

1. Vonat fut rajta
4. Ilyen hordóban tartották régen a puskaport
11. Ruha tartozéka
13. Orosz férfinév (BORISZ)
14. Nagyon régi
16. Japán rizsbor (SZAKÉ)
17. Házállat
18. Valamit követően
20. Román fiúnév
22. Táská eleje!
23. Nem fel
24. Angol autó
25. Testrész
26. Textilnövény
27. Téli sport
28. Évszak
29. Majd bekövetkezik
30. Igazi
32. Kezdődik a zene!
33. Meleg évszaktól való

35. Erős szélvihar

37. GALLUS

39. Kevert alga!

40. Lökik a közepén!

41. ÓMEN

42. Gyeplővég!

FÜGGŐLEGES

1. Az idézet első része

2. ISKOLAI

3. Előszó, jelentése: új

5. Tág, laza, fordítva

6. Levelet, újságot osztó intézményt

7. Lopás (ORZÁS)

8. Reped a jég a folyón

9. Kevert kos!

10. Az idézet második része

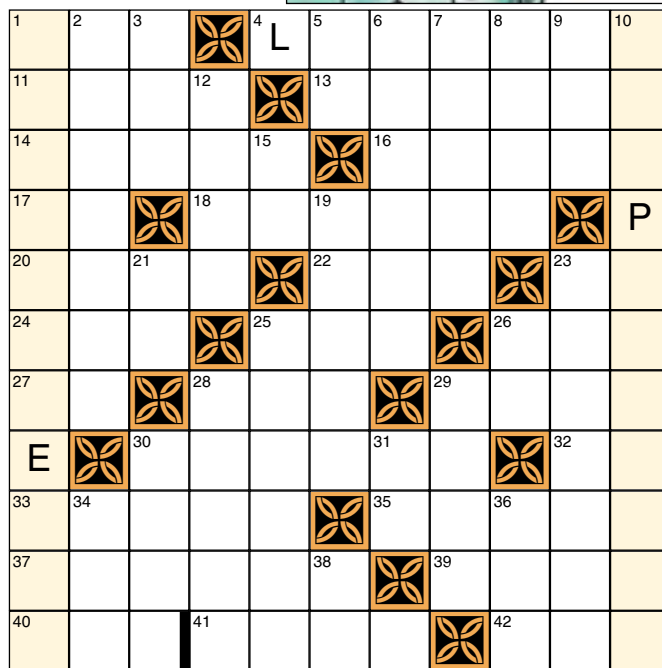
12. Töröcsvár román neve (BRAN)

15. Lekvár

19. Nagyon nem szerető

21. Betűket rajzol

23. Földet ér a repülő

VAJNAR ILONA rejtvénye

25. Gáznemű anyag (HÉLIUM)

26. Alá

28. Föld, aratás után

29. Ókori pengetős hangszer

30. Majdnem válik!

31. Énekhang

34. Nyakvég!

36. Adnak neki

38. Sándor Erika név-jegye

Az **ÁPRILISI REJTVÉNYPÁLYÁZAT** találós kérdése: *Melyik szakadást nem lehet bevarrni?* Megfejtés: a felhőszakadást. **Könyvjutalmat nyertek: Jakab Zsuzsanna, Sepsiszentgyörgy; Kovács Nándor, Zilah; Csíki Beáta, Borzont; Gyurka Melinda,**

Brassó és az oroszhegyi harmadikosok.

A **MÁJUSI REJTVÉNYPÁLYÁZAT** megfejtése egy szó: *felült Lackó a nyakára*, melynek jelentése: lusta, nem akar dolgozni. **Nyertesek: Barta András Tamás, Felőr; Győri Lehel Arnold, Aranyos-egerbegy; Geréb Attila, Székelyszentlélek; Pusztás Annamária, Maroshévíz és a székelykálai iskolások.**

A **JÚNIUSI REJTVÉNYPÁLYÁZAT** megfejtése öt gyógyfürdő: *Bálványos, Szováta, Szejke, Kolozs, Algyógy.*

Könyvjutalmat nyertek: László Erika, Székelyszentki-

rály; Csata Gábor, Tekerőpatlak; Csíki Réka, Málnásfürdő; Boér Ágnes, Csatószege és a sepsiszezerjai másodikosok.

Gratulálunk!

Játsszatok idén is velünk! Küldjétek el saját készítésű rejtvényeiteket és fejtsetek meg Rejtvénykirály feladatait. Havonta 5 könyvjutalmat sorsolunk ki, öthavonta hűség rejtvényfejtő díjat osztunk!

MÁJUSI MEGFEJTÉSEK

1. Réka 2. Huszár 3. Tőzike 4. Babszem Jankó 5. Tünde 6. Lehel 7. Párna 9. macskaszem 10. Réka 11. Pünkösdi 12. gyermeknap 8. pl. így:

1	2	3
2	3	4
3	4	5

NYERTESEK

Kitalálka

ÁPRILISI megfejtés: Rondó ház sor. **Nyertesek:** Bartha Júlia, Mezőpanit; Szász-Fülöp Izabella, Medgyes; Kerekes Amália, Aranyosgyéres.

MÁJUSI megfejtés: A kultúrpalota; 2. **Nyertesek:** Kovács Emese-Ibolya, Nagysármás; Kádár Rozália Judit, Székelykakasd, a gyergyószentmiklósi Fogarassy Mihály Általános Iskola IV. B osztálya.

JÚNIUSI megfejtés: A XXI. sz. lakóépülete; Bartók Béla.

Nyertesek: Kovács Emese-Ibolya, Nagysármás; lochom Zsolt, Kézdivásárhely.

KISKÓPÉ

ÁPRILISI megfejtés: Tengelice, rozspinty, csíz, galamb, gerle, kenderike. **Nyertesek:** Györfi Andrea, Székelyudvarhely; Péter Szilvia, Kőröspatak; Kutas Tímea Katalin, Csíkszereda.

MÁJUSI megfejtés: Ha nem választjuk külön őket, a felnőtt halak megeszik a halivadékot. **Nyertesek:** Vári Roland-Zsolt, Vajdahunyad; Balla Kinga-Betty, Szentmargita; Kádár Imre, Szováta.

JÚNIUSI megfejtés: A Kárpát-medencében szabadon él a mo-csári-, a görög- és a mórteknős. **Nyertesek:** Pap Yvette-Orsolya, Nagyvárád; Vajda Tímea, Marosvásárhely; Tolnai Julianna, Szilágypér.

Szólj, szám!

ÁPRILISI megfejtés: palack, befőttes üveg, párizsi, juhtúró, ropi, üdítő, paprika, paradicsompaprika, vekni, fatányéros; pulyka, nyúl, szamár (öszvér), páva, oroszlán, lajhár; Sok lúd disznót győz.

Nyertesek: Kovács Hanna, Málnás; Mihály Andor, Kászon-újfalu; Kovács Kriszta Orsolya, Marosvásárhely.

MÁJUSI megfejtés: csikó, kanca, mén, paripa, táltos, gebe, hóka, pej, vasderes, almás, kesely, fakó, sárga; Kilóg a lóláb; Átesik a ló túlsó oldalára; Nem adná egy vak lóért; Lóvá tesz; Az apostolok lován jár; Lovat ad alája.

Nyertesek: Kalmár Tímea, Nagybánya; Zolya András István és Gergely Tünde, Oltszakadát.

JÚNIUSI megfejtés: közmondások.

Nyertesek: Bedő Melinda, Kézdivásárhely; Szekrény Erika, Kézdiszentlélek; Birtalan Eszter és Szócs Emőke Katalin, Etéd; Póti Gabriella, Szilágypér; Tamás Réka és Orsolya, Székelyvarság; Sikó Beáta, Marosvásárhely; a sepsiszentgyörgyi 6-os Általános iskola IV. E osztálya.

ILLIK, NEM ILLIK

ÁPRILISI megfejtés: Órán ne egyél, ne játszadozz, ne jelentkezz hadonászva, kiabálva. Szünetben ne az osztályban játsszál. **Nyertesek:** Vass Emese-Ágnes, Lankatanya; Boldizsár Zoltán, Gyulafehérvár; Tekse Ágnes, Csíkszereda. **MÁJUSI megfejtés:** Takarítsd ki, és tartsd rendben a szobádat. Segíts a házi munkában. Segítsd fel a felnőttek kabátját. **Nyertesek:** Hekler Írisz, Bihar; Herman Gábor, Mezőpetri; Hevesi Viola-Zsuzsanna, Köröskisjenő.

JÚNIUSI megfejtés: A vonatban ne hajolj ki az ablakon, ne állj cipővel az ülésre, ne szemeltelj. Az erdőben ne faragd, tördeld a fákat, ne hangoskodj. A strandon játsszál úgy, hogy ne zavarod a napozó, úszó felnőtteket. **Nyertesek:** Bicsak Orsolya, Gyergyószentmiklós; Nagy Kinga, Sáromberke; Tatár Anna-Mária, Harasztos.

HÚSÉGES REJTVÉNYFEJTŐ

A szerencsés húséges rejtvenyfejtők a következők: **Dobos Levente**, Jedd; **Ravasz Mónika**, Csíkszentkirály; **Kolozsvári András**, Mócs; **Kapronczai Róbert**, Dés; **Barkóczi Tímea**, Marosvásárhely; **Mizsur Anita**, Tasnád; **Róth Balázs Hunor**, Kézdivásárhely; **Szócs Előd**, Kászonújfalu; **Györfi Melinda**, Székelyudvarhely és a csíkmenasági negyedikesek.

Címlap:
Fodor Attila,
Kolozsvár

NAPSUGÁR, gyermekirodalmi lap. Kiadja a NAPSUGÁR Kft. Szerkesztik: ZSIGMOND EMESE (főszerkesztő), MÜLLER KATI. A szerkesztőség postacíme: 3400 Cluj, Str. L. Rebreanu, Nr.58./28., C.P.137. Telefon/fax: 064/141323. E-mail: napsugar@mail.dntcj.ro Megrendelhető a szerkesztőség címén. A lapok árát a következő bankszámlára várjuk: Cont 2511.1-569.1/ROL B.C.R., SUC. JUD. CLUJ S.C. NAPSUGÁR - EDITURA SRL. Készült a kolozsvári TIPOHOLDING Rt. Nyomdájában.

Ára 7000 lej

A MI TANÍTÓ NÉNINK

A tanító nénimnek adom,
hogy legyen boldog minden hajnalon,
s ne feküdjön vissza az ágyba,
hanem nézzen az órára.
Mert a hetet elütötte,
s nyolcra itt kéne lennie.
Mert tizenhét gyerek várja
szeretettel az iskolába.
Azért várjuk szeretettel,
hogy a szorzást kikérdezze,
s a házi feladatot megnézzze.
A tanító néni mindenki szereti,
de ha dühös, senki sem kedveli.

Kánya Eszter, Csíkszentgyörgy

Keszég Krisztián, Szabadka, Jugoszlávia

Megismert és megszeretett bennünket. Minden-
kiben talált valami "aranyosat, jópofát". Dicsért és
megszidott. Kézimunkakör, ugrókötelezés, mese-
mondóverseny, biciklitúrák – mindent kitalált, hogy
minél több időt töltsünk együtt. Sikereket értünk
el: a Hódmezővásárhelyen megrendezett mese-
mondóverseny döntőjében harmadikok lettünk, az
Ugris csapat pedig híres a környéken.

"Ilyen osztályom még nem
volt" – mondogatta.

"Aki így fogalmaz, annak ren-
geteget kell olvasnia" – szólt bú-
csúzáskor számomra az útravaló.

Köszönöm, tanító néni.

De irigyellek titeket, pöttöm
elsősök! Legyetek jók és szor-
galmasak, hogy amikor negye-
dikesek lesztek, ismét elmond-
hassa: "Ilyen osztályom még
nem volt!"

Szilágyi Zsuzsa, Érmihályfalva

◀
**Jordán Róbert,
Ikafalva**

Visszajött a régi tanító nénink, akinek nagyon
örültünk, de azért sajnáltuk a másikat is, mert egy év
alatt nagyon megszerettük. Sajnos egyszerre csak egy
tanító nénije lehet egy harmadikos kislánynak.

Az iskolában minden a régi. Idén sem ülhetek a leg-
jobb barátnőmmel, mert mi, lányok, szeretünk fec-
segni, és ezt a tanító néni nem szereti.

Kerekes Magdolna Noémi, Székelykeresztúr

Gidó Emese, Felsőboldogfalva

Új iskolában kezdtem a IV. osztályt.
Senki sem közeledett hozzám. A szünet-
ben rám se hederítettek.

Első napokban fi-
gyeltek, tanulmányoz-
tak, de a tanító néni
mosolyán kívül sem-
mi biztatás.

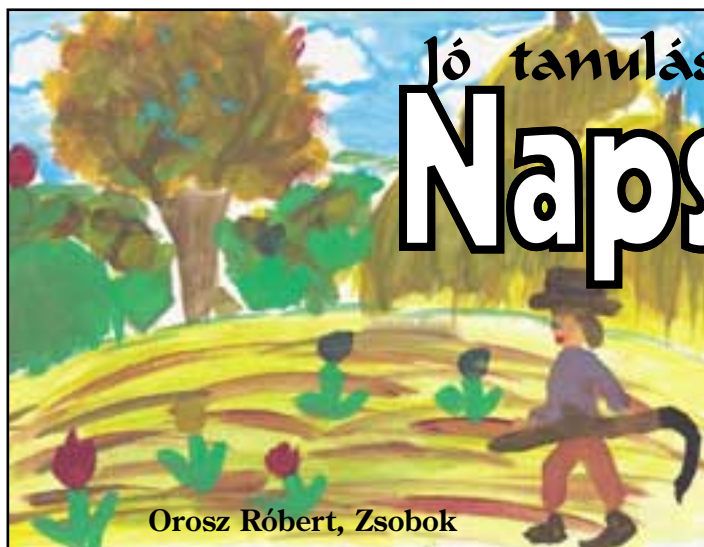
Teltek a napok.
Most már együtt ját-
szunk, együtt tanu-
lunk.

Jöhet a vakáció!

**Nemes Noémi,
Nagybánya**

Palkó Adél, Kolozsvár

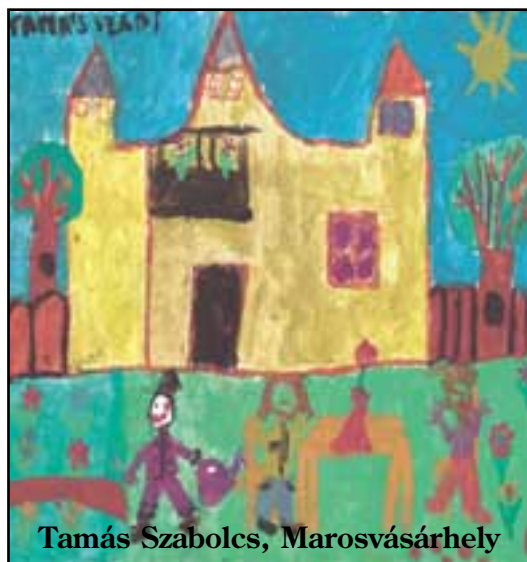
Orosz Róbert, Zsobok

Szócs János, Sárvasár

jó tanulást kíván a Napsugár

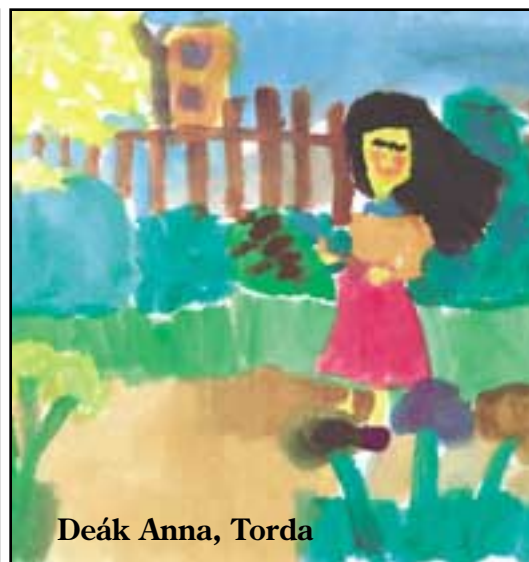
Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek

Tamás Szabolcs, Marosvásárhely

Both Krisztina, Marosvásárhely

Deák Anna, Torda